

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2010

LUCIA MIHÁLIKOVÁ

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

**SÚČASNÝ STAV UKLADANIA ALTERNATÍVNYCH
TRESTOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE**

Bakalárska práca

Študijný program: sociálna práca

Školiace pracovisko: Katedra sociálnej práce a sociálnych vied

Školiteľ: PhDr. Martin Lulei, PhD.

Nitra 2010

Lucia Miháliková

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Lucia Miháliková

Študijný program: sociálna práca (Jednoodborové štúdium, bakalársky, 1. st., denná forma)

Študijný odbor: 3.1.14 sociálna práca

Typ záverečnej práce: bakalárska záverečná práca

Jazyk práce: slovenský

Meno a priezvisko školiteľa: PhDr. Martin Lulei, PhD.

Meno a priezvisko oponenta: PhDr. Katarína Vanková, PhD.

Názov: Súčasný stav ukladania alternatívnych trestov v SR

Anotácia:

Bakalárska práca má teoreticko-výskumný charakter. Hlavným cieľom práce je deskripčia a sekundárna analýza súčasného stavu ukladania alternatívnych trestov v Slovenskej republike, a to na základe teoretických poznatkov z odbornej literatúry z oblasti alternatívnych trestov a výstupov zo štatistických dát oddelenia probácie a mediácie MS SR z rokov 2006 – 2009.

Katedra: KSPSV – Katedra sociálnej práce a sociálnych vied

Vedúci katedry: PhDr. Milan Tomka, PhD.

Dátum schválenia: 22.03.2010

Touto cestou vyslovujem vďaku najmä môjmu školiteľovi

PhDr. Martinovi Luleiovi, PhD.

za trpezlivosť, vedenie a odborné usmerňovanie a rady, ktoré mi poskytol pri vypracovaní
bakalárskej práce.

Ďakujem Jane Píšovej za preklad abstraktu do anglického jazyka.

Tiež sa chcem poďakovať všetkým, ktorí mi akýmkoľvek spôsobom pomohli, ktorí ma
podporovali a povzbudzovali pri vypracúvaní práce.

ABSTRAKT

MIHÁLIKOVÁ, Lucia: *Súčasný stav ukladania alternatívnych trestov v Slovenskej republike*. [Bakalárska práca] – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva; Katedra sociálnej práce a sociálnych vied. – Školiteľ: PhDr. Martin Lulei, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). – Nitra : FSVaZ, 2010. 42 strán.

Autorka sa v práci venuje otázkam ukladania alternatívnych trestov v Slovenskej republike. V prvej kapitole zdôrazňuje výhody restoratívnej justície. V druhej kapitole sa zameriava na alternatívne tresty, ich filozofiu a definuje tresty, ktorým sa v bakalárskej práci venuje – trest povinnej práce, trest domáceho väzenia a podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom. V tretej kapitole sa autorka zameriava na charakteristiku alternatívnych trestov využívaných vo vybraných krajinách Európskej únie. Hlavným cieľom práce je analyzovať vývoj ukladania alternatívnych trestov na Slovensku v rokoch 2006 až 2009. Tiež sleduje ich využívanie v jednotlivých krajoch Slovenska. Na dosiahnutie svojich cieľov používa metódu komparácie a metódu sekundárnej analýzy. Pre prehľadnosť autorka svoje zistenia prezentuje vo forme grafov. V závere bakalárskej práce autorka uvádza odporúčania pre prax zamerané na zlepšenie povedomia širokej spoločnosti o podstate alternatívnych trestov a o ich filozofii.

Kľúčové slová:

Restoratívna justícia. Alternatívny trest. Trest povinnej práce. Trest domáceho väzenia. Podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom.

ABSTRACT

MIHÁLIKOVÁ, Lucia: *Current State of Awarding Alternative Punishments in the Slovak Republic* [Bachelor's Diploma Thesis] – Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health Care, Department of Social Work and Social Sciences. – Supervisor: PhDr. Martin Lulei PhD. Academic degree: Bachelor (B.A.) – Nitra: FSVaZ. 42 pages.

This thesis deals with the ways of awarding alternative punishments in the Slovak Republic. The first chapter emphasizes the advantages of restorative justice as well as provides reasons for using this particular method. In the centre of attention of the second chapter are the alternative punishments and their philosophy. What is more, this chapter specifies the concrete ways of punishments which are discussed in this bachelor's thesis – community service, home detention and probation under the supervision of a probation officer. In the third chapter, the alternative punishments awarded in the European Union countries are described. The main aim of this thesis is to analyze the development of awarding alternative punishments using the methods of comparison and secondary analysis. The obtained results are presented in a form of graphs in order to achieve better clarity. The end of the thesis set out recommendations for practice to improve public awareness about the principles of alternative punishments and their philosophy.

Key Words:

Restorative justice. Alternative punishment. Community service. Home detention. Probation under the supervision of a probation officer.

Obsah

ÚVOD	9
1 RESTORATÍVNA JUSTÍCIA	11
2 ALTERNATÍVNE TRESTY V KONTEXTE SLOVENSKEJ REPUBLIKY	13
2.1 Alternatívne tresty a ich výhody využívania v SR	14
2.2 Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom	17
2.3 Trest domáceho väzenia	17
2.4 Trest povinnej práce	18
2.5 „Širšie“ alternatívne tresty	18
3 SKÚSENOSTI S ALTERNATÍVNymi TRESTAMI VO VYBRANÝCH ŠTÁTOCH EURÓPSKEJ ÚNIE	20
3.1 Česká republika	20
3.2 Holandsko	20
3.3 Veľká Británia a Wales	21
4 SÚČASNÝ STAV UKLADANIA ALTERNATÍVNÝCH TRESTOV NA SLOVENSKU	22
4.1 Ciele prieskumu	22
4.2 Metódy prieskumu	23
5 VÝSLEDKY	24
5.1 Vývoj ukladania alternatívnych trestov na Slovensku od r. 2006 do r. 2008	24
5.1.1 Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom	24
5.1.2 Trest povinnej práce	25

5.1.3 Trest domáceho väzenia	25
5.2 Komparácia miery využívania alternatívnych trestov jednotlivých krajov SR	26
5.2.1 Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom	26
5.2.2 Trest povinnej práce	27
5.2.3 Trest domáceho väzenia	27
5.3 Súčasný stav ukladania alternatívnych trestov v Slovenskej republike v roku 2009	29
6 DISKUSIA	31
ZÁVER	37
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	39
PRÍLOHY	42
Príloha A Prehľad o činnosti probácie za rok 2006	
Príloha B Prehľad o činnosti probácie za rok 2007	
Príloha C Prehľad o činnosti probácie za rok 2008	
Príloha D Prehľad o činnosti probácie za rok 2009	

ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK

<i>Graf 1</i> Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom – vývoj od r. 2006 do r. 2008	24
<i>Graf 2</i> Trest povinnej práce – vývoj od r. 2006 do r. 2008	25
<i>Graf 3</i> Trest domáceho väzenia – vývoj od r. 2006 do r. 2008	26
<i>Graf 4</i> Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom – komparácia krajov Slovenska	26
<i>Graf 5</i> Trest povinnej práce – komparácia krajov Slovenska	27
<i>Graf 6</i> Trest domáceho väzenia – komparácia krajov Slovenska	28
<i>Graf 7</i> Súčasný stav ukladania alternatívnych trestov v roku 2009	29
<i>Graf 8</i> Súčasný stav ukladania alternatívnych trestov v roku 2009 podľa jednotlivých krajov Slovenska	30
<i>Tab. 1</i> Ukladanie alternatívnych trestov v SR v rokoch 2006 – 2008	32

„Alternatívne tresty znamenajú príležitosť pre ľudí, ktorí síce zlyhali, no majú snahu zmeniť sa a podieľať sa na zodpovednosti a na riešení problémov, ktoré zavinili.“

(Janigová, Špániková)

ÚVOD

Téma bakalárskej práce nás zaujala hneď od začiatku, a to hlavne svojou aktuálnosťou, a preto sme si ju vybrali. Myslíme si, že je dôležité, aby sa v spoločnosti viac rozprávalo o alternatívnych trestoch, ich filozofii a o ich význame. Mnohí ľudia vnímajú len to, že odsúdený nie je zatvorený do väzenia, a tak si mylne myslia, že nie je potrestaný, že súd nekladie dostatočný dôraz na jeho prevýchovu. Vidíme potrebu zmeniť tento postoj voči alternatívnym trestom a objasniť ich skutočnú podstatu a ich výhody. Väzenie sa zvykne zo žartu nazývať ako „vyššia škola kriminality“, resp. „vysoká škola kriminality“, ale nevedomujeme si, že je tento výrok vo väčšine prípadov skutočnosťou. Vo väzení stráca kontakty so svojou rodinou, okolím, prácou, kolegami atď., musí sa prispôbiť interným pravidlám nápravno-výchovného zariadenia, ale tiež pravidlám spoluväzňov, ktoré sú nepísané, ale mnohokrát je ich dodržiavanie dôležitejšie, pretože sankcie za ich nesplnenie bývajú s horšími následkami. Tento jav prispôsobenia sa väzenskému prostrediu a subkultúre nazývame prizonizáciou. Všetky tieto dôsledky uväznenia odpadávajú pri využití niektorého z alternatívneho trestu, ale toto si zástancovia retributívnej justície (uprednostňujú trest odňatia slobody), alebo tí, ktorí majú málo informácií o alternatívnych trestoch, nevedomujú.

Čo je pri alternatívnych trestoch dôležité, je chcenie odsúdeného sa zmeniť, prijať svoj trest a napraviť skutočnosti a problémy, ktoré svojím činom spôsobil. Ako už hovorí citát na úvod je to možnosť pre toho, kto zlyhal, ale poučil sa, a tak vie s plným vedomím a dobrovoľne prijať trest. Práve toto je skutočnosť, ktorá by mali byť spoločnosti výrazne prezentovaná a mala by byť oboznámená s tým, že alternatívne tresty nie sú určené recidivistom, a tým, ktorí „si to nezaslúžia“. Aj toto je jeden z dôvodov nášho rozhodnutia rozpracovať túto tému, informovať spoločnosť a objasniť jej alternatívne tresty. Veríme, že

sme toto naše chcenie naplnili aspoň z malej miery, tým, že sme sa o našej bakalárskej práci rozprávali s osobami z nášho okolia a dúfame, že títo šíria hlavné myšlienky alternatívnych trestov ďalej.

V našej bakalárskej práci v prvých kapitolách objasňujeme podstatu restoratívnej justície, filozofiu alternatívnych trestov, približujeme trest povinnej práce, trest domáceho väzenia a podmienený odklad výkonu trest odňatia slobody s probačným dohľadom. Využitím metódy metaanalýzy štatistických údajom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a oddelenia probácie a mediácie tohto ministerstva analyzujeme vývoj ukladania alternatívnych trestov na Slovensku v rokoch 2006 až 2008. Pomocou metódy komparácie sme porovnávali mieru ich využitia v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky, zisťovali sme ktoré súdy sú najviac naklonené ukladaniu alternatívnych trestov.

Veríme, že aj touto prácou prispejeme k informovanosti spoločnosti o tejto oblasti trestného práva.

1 Restoratívna justícia

„Pojem restoratívna justícia (z angl. restore – obnoviť, navrátiť do pôvodného stavu) sa dá vyložiť ako určitý koncept zaobchádzania s páchatelmi odlišný od klasickej „retributívnej“ trestnej justície, vychádzajúcej z názoru, že súčasná trestná spravodlivosť nie je adekvátnou reakciou spoločnosti na rast kriminality, nevedie k ochrane jednotlivca aj spoločnosti. Ide o koncept, ktorý nadväzuje na niektoré myšlienky odmietajúce štátny monopol na riešenie konfliktov trestnej povahy, jej paradigma je však pozorovateľná vo veľmi dávnom ponímaní spravodlivosti. Restoratívnu justíciu môžeme chápať ako súbor postulátov, cieľov a metód, ktoré charakterizujú určitý prístup k riešeniu problematiky zločinnosti. Ide o také poňatie trestnej justície, v ktorom sú hojne zastúpené prvky zdôrazňujúce práva obetí a ich ochranu, mimosúdne prejednávanie trestných vecí a i.“ (Karabec, 2003, s.8)

Naša práca neodmieta trest odňatia slobody, snažíme sa ňou zdôrazniť práve myšlienky restoratívnej justície. Zdôrazňujeme, že trestať by sa malo adekvátne k vážnosti spáchaného trestného činu s prihliadnutím na možnosť nápravy páchatel'a.

Lubelcová (2005, s. 49) súhlasí s Karabcom v tom, že: „restoratívnu spravodlivosť nemožno zatiaľ chápať ako ucelený systém reakcie spoločnosti na trestnú činnosť; predstavuje skôr určitý paralelný systém popri klasickom modeli trestnej spravodlivosti. Predstavuje alternatívu, ktorú možno efektívne využiť za určitých podmienok – na určitý typ kriminality, určitého páchatel'a a okolnosti spáchania trestného činu.“

Roberts a Springer (2007) píšú, že obhajcovia restoratívnej justície vnímajú retributívnu justíciu tak, že z dlhodobého hľadiska prináša viac škody ako úžitku. Tvrdia, že uväznenie má krátkodobý nápravný účinok, pretože trest samotný neznižuje recidívu a určitým spôsobom v páchatel'ovi trestného činu vytvára odmietnutie jeho nápravy. Tiež poznamenávajú, že na uväznenie si vyžaduje vyššie finančné náklady.

Tieto dôvody nás vedú k presvedčeniu, že využívanie alternatívnych trestov prináša spoločnosti a aj samotnému odsúdenému mnohé výhody.

Janigová (2008, s.138) považuje za dôležité ešte pred charakterizovaním alternatívnych trestov „objasniť restoratívny prístup k riešeniu konfliktov, ktorý neznamená odmietnutie klasických trestných postupov a sankcií, ale ide o ich vhodné doplnenie, rozšírenie možnosti voľby reakcie na trestný čin a možností pre individualizovaný prístup k páchatel'ovi, čo vo svojich dôsledkoch pozitívne ovplyvňuje účinnosť trestného postihu... Hlavné ciele restoratívnej justície sú:

- kľúčové rozhodnutia vložiť do rúk jednotlivcov, ktorých sa trestný čin týka,
- prispieť k tomu, aby napĺňovanie trestnej spravodlivosti malo ozdravný, transformatívny proces,
- aby ďalej nebola páchaná trestná činnosť...

Ukladanie trestu odňatia slobody je dnes chápané ako posledný možný prostriedok, ktorý má byť aplikovaný v prípadoch, kedy s ohľadom na závažnosť spáchaného trestného činu či vzhľadom k osobe páchatel'a nie je vhodné uplatniť iný druh trestu.“

„Racionalitu implementácie restoratívnej justície v trestno-právnych systémoch vyspelých štátov z nášho pohľadu prezentujú predovšetkým nasledovné aspekty:

- snaha spoločnosti o kontrolu kriminality v čo možno najširšej možnej miere a na profesionálnej báze,
- rast väzenskej populácie a negatívne vplyvy väzenského prostredia na osobnosť páchatel'a (prizonizácia, ideologizácia, inštitucionalizácia),
- ekonomické ukazovatele spojené s výškou nákladov štátu na represívnu trestnú politiku,
- postavenie obetí v trestnom konaní, ktoré sa v mnohých prípadoch stávajú obeťami nielen trestného činu, ale zároveň i trestného konania (sekundárna viktimizácia),
- aktívna participácia páchatel'a a jeho užšieho a širšieho sociálneho prostredia na resocializačnom procese,
- prijatie zodpovednosti páchatel'a za spáchaný trestný čin a jeho recipročné aktivity smerom k spoločnosti,
- eliminácia preťažnosti súdov,

-náhrada nástrojov represívnej trestnej politiky alternatívnymi sankciami a opatreniami preventívneho charakteru (nie však laxný alebo benevolentný prístup k páchatelom trestných činov).“ (Lulei, 2006, s. 290 – 291)

2 Alternatívne tresty v kontexte Slovenskej republiky

„Už od samotného etymologického významu slova „alternatívne“ vyplýva, že ide o „pripustenie voľby medzi dvomi možnosťami, možnosť výberu, pripúšťanie výberu“. Jeho spojenie s trestom konkretizuje pripustenie voľby medzi dvomi trestami a to medzi niektorými z alternatívnych trestov, ako prvou alternatívou a trestom odňatia slobody, ako druhou alternatívou. V celosvetovom vývoji sa presadzuje úsilie o širšie využívanie trestov nespojených s odňatím slobody a postupné nahradzovanie trestu odňatia slobody alternatívami. Hlavný dôvod tohto úsilia je možno vidieť v tom, že alternatívy trestu odňatia slobody nemajú nevýhody odňatia slobody, ich výkon je spojený s nižšími nákladmi a nie sú prekážkou pre opätovné začlenenie páchatel'a do spoločnosti. Práve naopak, môžu účinne tomuto napomôcť.“ (Lášticová, Vajzerová, 2007, s.9)

Emília Janigová (2008, s. 138-139) za pomoci Šámala a kol. definuje alternatívne tresty takto: „Filozofia alternatívnych trestov je jednoduchá: ponechať odsúdených na slobode a uložiť im taký druh povinností alebo obmedzení, ktoré budú pôsobiť preventívne proti páchaniu ďalšej trestnej činnosti, ochrániť spoločnosť, uspokojia záujmy obetí trestného činu a upevnia v páchatel'ovi návyky a postoje potrebné k vedeniu riadneho života.

Na rozdiel od klasických foriem trestania sa alternatívne spôsoby riešenia sporov nezameriavajú výlučne na oblasť represie a vyslovenie výroku o vine a treste, ale zdôrazňujú individuálny prístup riešenia trestnej činnosti a poukazujú na význam preventívneho prvku práce s obvinenými.“

V jednoduchosti by sme teda charakteristiky alternatívnych trestov mohli zhrnúť ako potrestanie iným spôsobom ako odňatím slobody. Podstatou alternatívnych trestov nie je páchatel'a trestného činu nepotrestať, ale potrestať ho dostatočným spôsobom. Hlavne u mladistvých a pri prvopáchaľoch sa dá predpokladať účinná náprava ich osobnosti a správania aj pri použití iných trestov ako trestu odňatia slobody.

„Správne uloženie alternatívneho trestu (o jeho správnosti bude svedčiť predovšetkým splnenie jeho účelu) však predpokladá, aby sudca mal ďaleko hlbšie informácie o osobe páchatel'a, o jeho osobných a majetkových pomeroch, než je tomu teraz. V konečnom dôsledku to pre zákonodarcu znamená dôsledné prehodnotenie tých ustanovení Trestného poriadku, ktoré v rámci predmetu a hraníc dokazovania (okolností, ktoré je potrebné najmä dokazovať) zaväzujú orgány činné v trestnom konaní, aby dokázali závažné okolnosti pre posúdenie osobných pomerov páchatel'a, pohnútku a motív, ktorý viedol páchatel'a k spáchaniu trestného činu, ako aj okolností majúce vplyv na stupeň spoločenskej nebezpečnosti činu. Mozaika, ktorá je založená z týchto objasnených okolností, vytvorí pre sudcu verný obraz o páchatel'ovi, o jeho charakterových vlastnostiach, hĺbke asociálneho narušenia, šíre jeho odchýlenia sa od uznávaných zákonov spoločnosti, možnosti jeho nápravy atď. To všetko dáva predpoklad pre správne, a najmä účelné uloženie niektorého z alternatívnych trestov, ktorý bude pre páchatel'a „ušitý na jeho mieru.““ (Čečet, 2000, s.1284-1285)

„Od 1. januára 2006 vstúpili do platnosti dve právne normy, ktoré tvoria trestný kódex, a to Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov a Trestný poriadok č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktoré zavádzajú aj nové druhy trestov – alternatívnych trestov:

- trest odňatia slobody s podmieneným odkladom výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom, o ktorom pojednáva § 51 - § 52 Trestného zákona,
- trest domáceho väzenia, ktorého sa týka § 53 Trestného zákona,
- trest povinnej práce, o ktorom pojednáva § 54 a § 55 Trestného zákona a vykonávací zákon č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce.“

(Janigová, E. – Špániková, M., 2008, s. 33-34)

Baláž (2006) tieto nové tresty tiež nazýva ako užšie alternatívne tresty a ostatné (peňažný trest, trest prepadnutia majetku, trest prepadnutia vecí, trest zákazu činnosti, trest zákazu pobytu, trest vyhostenia) nazýva ako širšie alternatívne tresty.

2.1 Alternatívne tresty a ich výhody využívania v Slovenskej republike

Výhody, ktoré ponúkajú alternatívne tresty môžeme charakterizovať na základe existujúcich problémov väznenstva a sociálno-psychologických aspektov výkonu trestu odňatia slobody. Jedným z najväčších problémov súčasného stavu väznic je napríklad ich preplnenosť. V minulosti sme museli využívať hlavne trest odňatia slobody, ktorý sa javil ako najvhodnejší spôsob prevýchovy a potrestania páchatel'a trestného činu. Neskôr sa začal presadzovať názor, že mnohé aspekty, hlavne psychologické, ktoré prináša uväznenie majú veľakrát opačný efekt ako prevýchovu. Tento názor sa spájal hlavne s mladistvými páchatel'mi a prvopáchatel'mi.

Hazbordt (In: Heretik, 2004, s.) vyčleňuje v procese prizonizácie (prispôsobenia sa väzenskému prostrediu) dva faktory – inštitucionalizácia a ideologizácia. „Inštitucionalizácia znamená prispôsobenia sa organizácii a normám väzenského života, ktoré sú dané predpismi. Tieto tlačia odsúdeného do roly „dobrého väzňa“. Odpor voči inštitucionalizácii je prirodzenou adaptačnou reakciou. Ideologizácia je podľa Hazbordta prispôsobenie sa normám, hodnotám a postojom väzenskej subkultúry, je tlakom do roly „dobrého spoluväzňa“. Sú to normy často úplne protikladné normám inštitúcie (schvaľovanie porušovania disciplíny, trestanie „bonzákov“ a pod.). Ideologizácia vytvára často väčší tlak ako inštitucionalizácia a trpia ňou relatívne málo narušení, prvotrestaní odsúdení, ktorí sa stávajú cieľom šikanovania a agresie.“

„Prizonizácia je teda úplným opak toho, čo chce nápravná, resocializačná funkcia väzenia dosiahnuť – namiesto uschopnenia (rehabilitácie) pre život za múrmi väzenia je tou najväčšou prekážkou na ceste ku spôsobilosti. Podľa výskumov T. Mathiesona väzenie počas svojej histórie prakticky nikdy ľudí nerehabilitovalo, nikdy ich nevrátilo späť ku spôsobilosti.“ (Mathieson, T., 1990, In: Lubelcová, 2005, s.44)

Všetky tieto aspekty uväznenia deformujú osobnosť odsúdeného, privádzajú ho do stresu, nie sú neobvyklé ani rôzne psychické poruchy, či dočasné alebo dlhodobejšie. Mnohým

z týchto problémov sa dá predísť využitím alternatívnych trestov, ktorých zásadou je ponechať odsúdeného v jeho pôvodnom prostredí rodiny, priateľov, spolupracovníkov a pod. Podstatou je odsúdeného primerane potrestať tak, aby bola zabezpečená jeho dostatočná prevýchova, aby si bol plne vedomý svojich chýb a dobrovoľne a vedome sa chcel zmeniť a napraviť. Pri alternatívnych trestoch odpadá faktor ideologizácie, teda podriadenie sa normám väzenskej subkultúry, ktorá býva hlavným faktorom zmeny osobnosti človeka vo väzení; tiež odpadá odlúčenie od pôvodných sociálnych väzieb, ktoré sa počas pobytu vo väzení vo väčšine prípadov kazia, upadajú, príp. úplne rozpadajú.

Samozrejme veľkú rolu v pozitívach alternatívnych trestov zohráva otázka financií, pretože napríklad jeden rok nepodmienečného trestu odňatia slobody stojí u jedného odsúdeného náš štát približne 13 000 € (391 638 Sk) [pozn. sumu definoval hovorca Ministerstva spravodlivosti SR Michal Jurči. Dostupné na: *Elektronické náramky pre väzňov...*, 2009] . Pri alternatívnom treste sa táto čiastka podstatne znižuje. Ale aby sme boli objektívni, musíme priznať, že zo začiatku užívania alternatívnych trestov táto suma nie je výrazne nižšia, pretože ako píše Čechot (2000) je nutné zabezpečiť systém kontroly a dohľadu, zriadenie probačných úradov a probačných úradníkov a pod.

Z uvedeného teda vyplýva, že kontrolu vykonávania alternatívnych trestov majú v kompetencii na Slovensku probační úradníci, ktorých je v súčasnosti približne 75. Ako píše Sawyer (2007) probační pracovníci môžu pochádzať z rôznych odborov, niektorí môžu byť bývalí policajti, učitelia, poradcovia, vojaci, ale probačnými úradníkmi môžu byť aj čerství absolventi škôl. Zdôrazňuje, že úlohou dobrého probačného pracovníka je pomôcť motivovať, aby klient (odsúdený) presadzoval zmeny vo svojom živote. Niektorí pracovníci volia právnický štýl pristupovania ku klientom, iní zas preferujú poradcovský.

„Pod pojmom probácia rozumieme organizovanie a výkon dohľadu nad obvineným, obžalovaným alebo odsúdeným, kontrolou výkonu trestov nespojených s odňatím slobody, vrátane súdom uložených povinností a obmedzení, kontrolou správania sa odsúdeného v rámci skúšobnej doby pri podmienenečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, ako aj individuálnu pomoc páchatelovi a pôsobenie na neho, aby viedol riadny život a vyhovelo všetkým podmienkam, ktoré mu boli uložené rozhodnutím prokurátora, alebo súdu v trestnom konaní.“ (Longauer, Selická, Vanková, 2006)

„Mediácia je spôsobom riešenia konfliktných situácií za asistencie tretej osoby – mediátora, ktorý má oproti iným spôsobom isté výhody. ... istou nevýhodou je, že donútiť k mediácii sa nedá. Účastníci sporu musia byť od počiatku minimálne prístupní k alternatíve skúsiť riešiť svoj problém touto cestou.

Mediácia je vlastne sprostredkovanie. Osoba mediátora slúži ako komunikačný most medzi sporiacimi sa stranami. Úlohou mediátora nie je spor medzi danými stranami rozhodnúť, mediátor má napomôcť vytvoriť a udržať počas priebehu riešenia sporu atmosféru, ktorá umožní stranám komunikovať, pokúsiť sa vzájomne pochopiť a dosiahnuť prijateľnú dohodu pre oboch účastníkov, ktorá je výsledkom ich kreatívneho procesu.“ (*O mediácii*, 2010)

2.2 Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom

Podľa Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. je možné takto odložiť výkon trestu odňatia slobody neprevyšujúceho tri roky, pričom súd páchatel'ovi určí skúšobnú dobu na jeden rok až päť rokov probačného dohľadu a prípadne určí obmedzenia a povinnosti. Obmedzenia spočívajú v rôznych zákazoch ako napríklad zákaz návštev podujatí, stretávaní sa s osobami, ktoré majú na páchatel'a negatívny vplyv alebo v zákaze požívania návykových látok a pod.. Ako povinnosť môže súd uložiť nahradenie škody, verejné ospravedlnenie sa, získať kvalifikáciu, zamestnať sa, podrobiť sa programu sociálneho výcviku, liečeniu a pod..

„Probačný dohľad nad odsúdenými je vykonávaný s cieľom zabezpečiť dodržiavanie uložených podmienok a poskytovanie podpory pri výkone trestu... Porušenie uložených podmienok alebo opätovné spáchanie trestného činu môže viesť k zrušeniu probačného príkazu a uloženiu trestu odňatia slobody. V prípade, ak súd má pochybnosti o dodržaní podmienok dohľadu, môže rozsudok odložiť na neskorší termín a v medziobdobí nariadiť dohľad... Uplatňuje sa napríklad u tehotných žien, u prestárlych a postihnutých osôb.“ (Baláž, 2004, s. 403 – 404)

2.3 Trest domáceho väzenia

„Trest domáceho väzenia až na jeden rok bude môcť súd uložiť páchatel'ovi prečinu. Odsúdený počas výkonu tohto trestu sa musí zdržiavať vo svojom dome alebo byte a musí sa podrobiť kontrole technickými prostriedkami.“ (Baláž, 2004, s. 405)

Trestný zákon tiež definuje, že opustiť obydlie môže odsúdený len po súhlase probačného a mediačného úradníka. Tiež sa v ňom uvádza, že pri porušení vopred stanovených pravidiel, ktoré vyplývajú z trestu domáceho väzenia, súd premení trest na nepodmienečný trest odňatia slobody.

„Domácim väzením môžu súdy nahradiť doteraz známe tresty v menej závažných prípadoch. Sudca Farkaš však tvrdí, že pôvodnú myšlienku treba dotiahnuť do konca tak, aby miest výjazdov probačného úradníka bolo možné výkon trestu kontrolovať pomocou technických prostriedkov. V praxi by to znamenalo, že odsúdený dostane náramok s elektronickým čipom, cez ktorý sa bude automaticky mapovať jeho pohyb. „Zavedenie kontroly technickými prostriedkami je finančne veľmi náročné. V súčasnosti preto nie je možné bližšie určiť, kedy by sa tak mohlo stať,“ hovorí Lívia Uličianska z ministerstva spravodlivosti.

Aj keď sa nový trest už začal pomaly rozbiehať, bez náramkov jeho širšie uplatnenie nie je možné. Súd totiž môže okrem obmedzenia vychádzok vydať tiež zákaz návštev športových podujatí či iných zhromaždení. Zároveň je oprávnený obmedziť vstup previnilca na miesta, kde sa prehrešku dopustil. To dokáže úradník, ktorý má v súčasnosti kontrolu na starosti, ustrážiť len veľmi ťažko.

K trestu domáceho väzenia môže ďalej patriť zákaz pitia alkoholu, účasti na hazardných hrách a stávkach či stretávanie sa s určitými ľuďmi, napríklad spolupáchateľmi. Najmä pri riešení domáceho násillia môže tiež odsúdený dostať zákaz priblížiť sa k poškodenej osobe na menej ako 5 metrov a nezdržiavať sa v blízkosti jej obydlia.“ (*Súd zakázal výtržníkovi vychádzať na ulicu, 2006*)

2.4 Trest povinnej práce

„Všeobecné prospešné práce, ktoré v niektorých štátoch fungujú ako alternatíva už viac ako tridsať rokov, spočívajú v tom, že páchatel' je súdom odsúdený k výkonu neplatenej práce v prospech komunity...

Trest povinnej práce podľa nového Trestného zákona súd uloží so súhlasom páchatel'a vo výmere od 40 do 400 hodín [pozn. do 400 hodín bolo podľa návrhu, uzákonené bolo do 300 hodín], ak ho odsudzuje za prečin, za ktorý zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody, ktorého horná hranica nepresahuje päť rokov, a to za predpokladu, že budú splnené aj ďalšie zákonné podmienky.“ (Baláž, 2004, s. 405)

Trestný zákon hovorí, že odsúdený tento trest musí vykonávať vo svojom voľnom čase a bez nároku na odmenu. Tiež sa v ňom spomína, že pri neplnení povinností, ktoré mu z trestu vyplývajú, súd premení trest na nepodmienečný trest odňatia slobody.

Janigová a Špániková (2008) opisujú postup realizácie trestu povinnej práce – prejednanie podmienok výkonu trestu povinnej práce s odsúdeným; vyhľadanie, zabezpečenie vhodného poskytovateľa práce; uzatvorenie písomnej dohody medzi poskytovateľom práce a súdom; správa pre predsedu senátu; nariadenie predsedu senátu okresného súdu, v obvode ktorého odsúdený má vykonať trest povinnej práce (uznesenie); nástup trestu povinnej práce; ukončenie trestu povinnej práce; záverečná správa pre predsedu senátu.

2.5 „Širšie“ alternatívne tresty

Baláž (2006) ich v skratke charakterizuje takto:

Peňažný trest – môže sa uložiť vo výške od 160 € až do 33 1930 € za úmyselný trestný čin, ktorým chcel páchatel' získať neoprávnený majetkový prospech. Tento trest je možné uložiť ako alternatívny trest k odňatiu slobody, ale aj ako doplnenie iného druhu trestu.

Trest prepadnutia majetku – vlastníkom prepadnutého majetku sa stáva štát, ak súd nerozhodne inak.

Trest prepadnutia veci – súd nariadi prepadnutie veci, ak bola daná vec použitá na spáchanie trestného činu, alebo bola získaná spáchaním trestného činu alebo za odmenu, alebo vec, ktorú páchatel' nadobudol za vec, ktorú získal trestným činom, napríklad peniaze za predaj ukradnutého motocykla.

Trest zákazu činnosti – súd ho môže uložiť na jeden až desať rokov. Spočíva v tom, že sa odsúdenému zakazuje vykonávať činnosť, na ktorú treba osobitné povolenie, počas výkonu tohto trestu.

Trest zákazu pobytu – môže byť uložený na jeden až päť rokov, podľa osobitných podmienok ustanovených zákonom. Tento druh trestu spočíva v tom, že odsúdený sa nesmie počas výkonu trestu zdržiavať na určenom mieste alebo na určenom obvode, aby sa prerušil jeho kontakt s kriminálnym prostredím. Určené miesto sa však nesmie vzťahovať na miesto trvalého pobytu páchateľa.

Trest vyhostenia – ukladá sa, ak to vyžaduje bezpečnosť osôb, majetku alebo iný verejný záujem. Súd môže uložiť trest vyhostenia z územia Slovenskej republiky páchateľovi, ktorý nie je občanom Slovenskej republiky, ani iného členského štátu Európskej únie, ani zmluvného štátu Dohody o európskom priestore a ktorému nebolo priznané právo azylanta.

3 Skúsenosti s alternatívnymi trestami vo vybraných štátoch Európskej únie

Ako píše Čechot (2000, s. 1283) „alternatívne tresty (rôzneho druhu a rozsahu) sú zavedené v Trestných zákonoch už vo viac než 20 štátoch, ktoré sú členskými štátmi Rady Európy. Ich tradícia trvá aj niekoľko desaťročí.“

Mnohými z nich by sme sa mohli inšpirovať, pretože aj napriek tomu, že na Slovensku máme už štyri roky možnosť využívať ukladanie alternatívnych trestov, tieto nezaznamenali výrazný záujem.

3.1 Česká republika

Inšpiráciou by nám mohla byť dokonca aj Slovensku veľmi blízka Česká republika. K najvýznamnejším alternatívam v trestnom práve Českej republiky patrí upustenie od potrestania, podmienené upustenie od potrestania s dohľadom, podmienené odsúdenie, podmienené odsúdenie s dohľadom, trest všeobecne prospešných prác a od 1.1.2010 aj trest domáceho väzenia. Práve trest domáceho väzenia nás vedie k myšlienke, že Česká

republika by sa nám v určitých smeroch mohla stať vzorom. Už v priebehu prvých pätnástich dní bol uložený prvý trest domáceho väzenia a hlavne nás zaujali opatrenia, ktoré majú zvýšiť záujem využívania alternatívnych trestov: „odsúdených bude sledovať do zavedenia elektronických náramkov probačná a mediačná služba. V súvislosti s trestom domáceho väzenia prijme 90 ľudí, podľa Staňka je asi polovica úradníkov už vybraná. Elektronický monitoring väzňov by chcelo ministerstvo zaviesť v roku 2011.“ (*Náramky pro domáce vězně budou zavedeny příští rok, 2010*)

Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky (*Domáce, vězení, 2010*) predpokladá, že trest domáceho väzenia „by mal v dlhodobom horizonte priniesť značné úspory (ročne sa predpokladá úspora cca 750 mil. Kč), rieši tak okrem problému preplnenosť väzníc aj problém nedostatku financií v justícii.“

3.2 Holandsko

„Holandsko zaviedlo alternatívne tresty do svojho trestného zákonodarstva v roku 1980. Ide predovšetkým o verejnoprospešné práce, odškodnenie obetí, vyrovnanie, intenzívny dohľad, vzdelávacie tresty (rôzne kurzy, napr. pre vodičov motorových vozidiel, ktorí videli vozidlo pod vplyvom alkoholu a pod.).“ (Čečot, 2000, s. 1283)

„V súčasnej dobe pôsobí v Holandsku niekoľko desiatok inštitúcií, ktoré sa plne alebo čiastočne zaoberajú probáciou v trestných veciach. Tieto inštitúcie majú rôzne profesijné zloženie a vyvíjajú veľké množstvo aktivít. Pôsobia v nich probační pracovníci, príležitostní dobrovoľní spolupracovníci, sociálni pracovníci, členovia nezávislých spoločností alebo združení na pomoc obetiam trestných činov, agentúr na ochranu detí, združenia venujúce sa boju proti drogovej závislosti, ale napríklad aj pracovníci miestnych úradov. Účinná koordinácia ich aktivít Holandskou probačnou službou vytvára podmienky pre účelné využitie ich rozsiahleho potenciálu vo sfére alternatívneho riešenia vybraných trestných vecí mimo štandardný trestný proces. ... Radu pozitívnych výsledkov v praxi prináša tiež mnohosť projektov [napr. Projekt Exodus,, Projekt Retour Helmond a pod.] a rôznych prístupov, ktoré sú typické pre holandský model. Významnou prednosťou celého systému je totiž práve to, že veľká variabilita projektov aj profesijného zamerania osôb

zaoberajúcich sa probáciou a značné množstvo zainteresovaných subjektov umožňuje pristupovať k jednotlivým prípadom veľmi individuálne.“ (Sotolár a kol., 2000, s. 257)

3.3 Veľká Británia a Wales

Zásadou týchto krajín je ukladanie nepodmienečného trestu odňatia slobody ako poslednej možnosti potrestania páchatel'a trestného činu.

Alternatívne tresty sa začali ako alternatívy k odňatiu slobody využívať v roku 1978, ale výskum čoskoro ukázal, že len približne polovica z uložených prospešných prác fungovala ako alternatíva. (*Alternatives to prison, 2002*)

Uplatňujú sa tu tresty ako napríklad nariadenie dohľadu [na Slovensku nazývaný probačný dohľad], trest povinnej práce, nariadenie určitých činností, príp. zákaz činností [napríklad zákaz vedenia motorového vozidla], nariadenie liečby, návštevy denného centra [je istou obdobou domáceho väzenia], ale tiež sa uplatňuje trest nahradenia spôsobenej škody, pokuty alebo zabavenie majetku. (*Ministry of Justice, 2009*)

4 Súčasný stav ukladania alternatívnych trestov na Slovensku

K stanoveniu tejto témy nás motivovala aktuálnosť témy a záujem o trestné právo.

Ku 1. januáru 2006 bol novelizovaný Trestný zákon a Trestný poriadok, kde sa ako nové tresty objavujú alternatívne tresty – trest domáceho väzenia, trest povinnej práce, podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom. Za pomoci výstupov zo štatistických dát oddelenia probácie a mediácie sme analyzovali súčasný stav ukladania týchto trestov.

4.1 Ciele prieskumu

Predmetom bakalárskej práce bolo analyzovať súčasný stav ukladania alternatívnych trestov na Slovensku. Ako píše Janigová, Špániková (2008) „alternatívne tresty znamenajú príležitosť pre ľudí, ktorí síce zlyhali, no majú snahu zmeniť sa a podieľať sa na zodpovednosť a na riešení problémov, ktoré zavinili.“

Na základe preštudovanej literatúry a zamerania bakalárskej práce sme si stanovili hlavný cieľ práce a čiastkové ciele práce. **Hlavným cieľom** našej práce je deskripcia a sekundárna analýza súčasného stavu ukladania alternatívnych trestov v Slovenskej republike v rokoch 2006 až 2009.

Určili sme si **čiastkové ciele** na bližšie objasnenie hlavného cieľa:

C1: Identifikovať vývoj ukladania alternatívnych trestov na Slovensku od roku 2006 do roku 2008.

C2: Komparovať mieru využívania alternatívnych trestov v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky.

C3: Analyzovať súčasný stav ukladania alternatívnych trestov v Slovenskej republike v roku 2009

4.2 Metódy prieskumu

Výberový súbor

Sekundárnu analýzu sme vykonávali zo štatistických dát Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a zo štatistických dát oddelenia probácie a mediácie Ministerstva spravodlivosti SR z rokov 2006, 2007 a 2008.

Metódy

V našej práci sme využili sekundárnu analýzu (metaanalýzu), pretože ako píše Ferjenčík (2000), nemá zmysel aby sme mali skúmať niečo, ak to už skúmali iní a vieme si z toho vyvodiť závery. Doslova píše: „Pokiaľ sa chceme dozvedieť niečo o veciach a skutočnostiach, ktoré nás obklopujú, nemusíme ich hneď intenzívne skúmať – a márneť tak čas objavovaním už objaveného. Omnoho rozumnejšie bude, keď najskôr siahneme po tomto akumulovanom poznaní a zistíme, či už neponúka odpoveď na našu konkrétnu otázku.“

Pre čiastkový cieľ 2 sme zvolili metódu komparácie, aby sme zistili mieru využívania alternatívnych trestov v jednotlivých krajoch Slovenska, resp. aby sme zistili, kde je možnosť ukladania týchto trestov využívaná viac, kde menej.

5 Výsledky

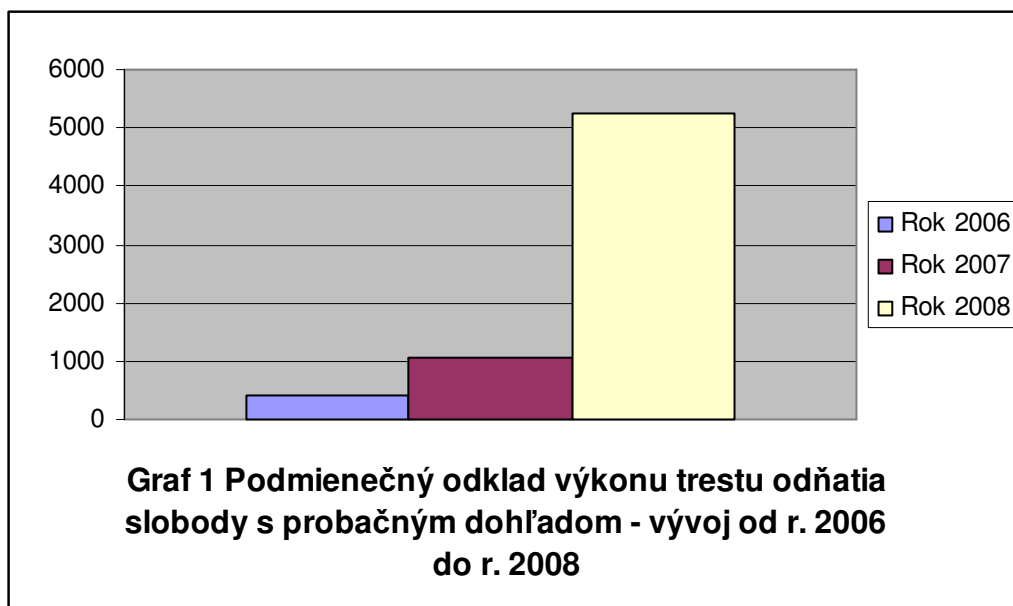
V nasledujúcej kapitole sa pomocou zvolených metód snažíme splniť zvolený hlavný cieľ postupným splnením čiastkových cieľov.

5.1 Vývoj ukladania alternatívnych trestov na Slovensku od r. 2006 do r. 2008

Pomocou metódy sekundárnej analýzy sme zistili nasledovný vývoj v oblasti jednotlivých sledovaných alternatívnych trestov v rokoch 2006 až 2009:

5.1.1 Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom

Tento alternatívny trest zaznamenal najväčší „úspech“ od začiatku zakotvenia týchto trestov v novom trestnom zákone.

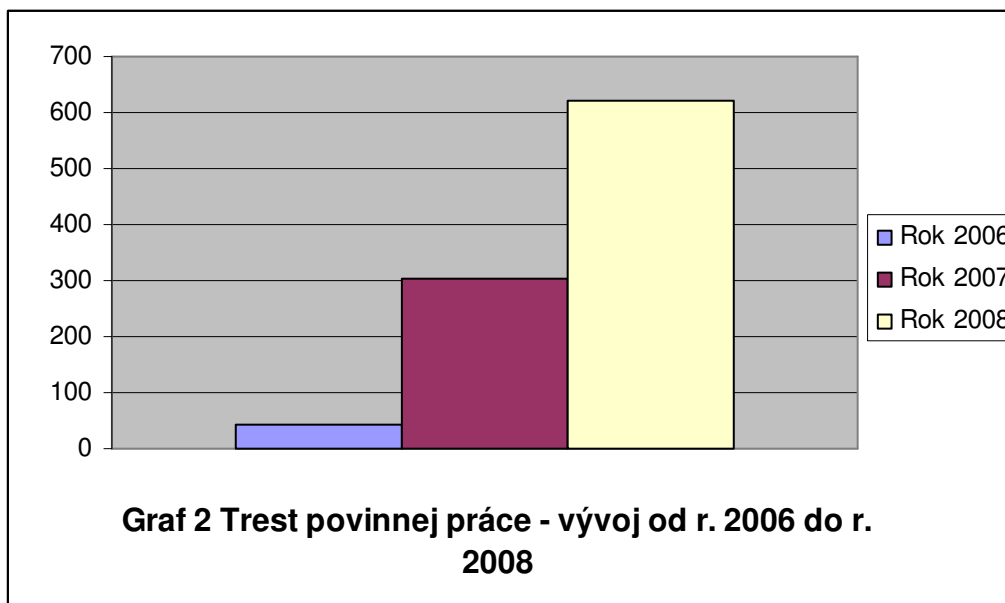

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

V roku 2006 tento trest uložili 425 krát, o rok neskôr bol uložený už 1079 krát. V roku 2008 zaznamenal v porovnaní s rokom 2007 takmer päťnásobný nárast a slovenské súdy ho celkovo uložili 5251 krát. Najväčšie zásluhy na zvyšovaní počtov udelených probačných dohľadov má najmä kraj Bratislava, ktorý ale tento využíva v podstate ako jediný z alternatívnych trestov.

5.1.2 Trest povinnej práce

Trest povinnej práce zaznamenal v prvom roku najvyšší percentuálny nárast.

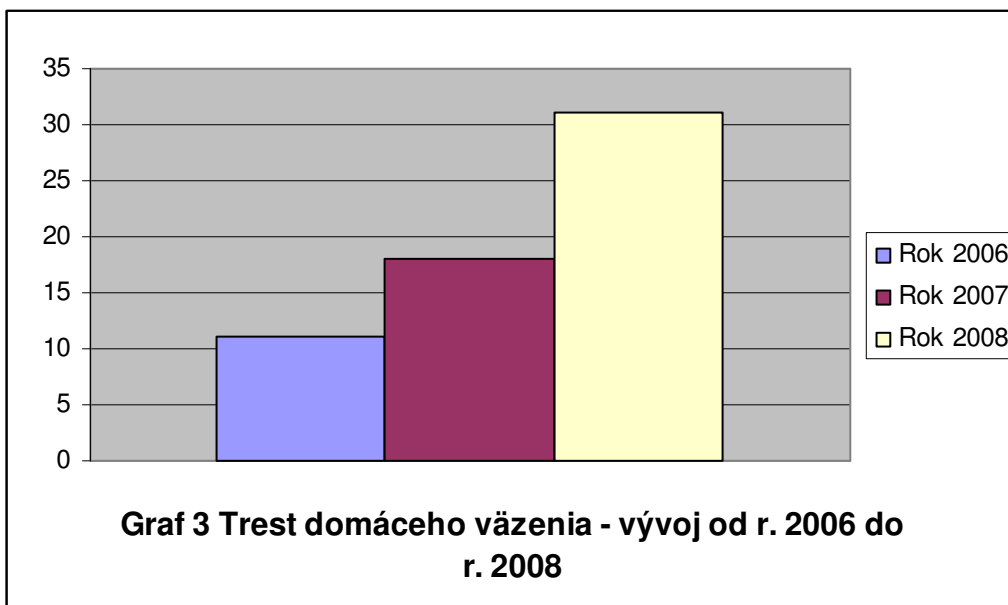

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

V prvom roku využívania tohto trestu bol uložený len 43 krát, ale v roku 2007 zaznamenal sedemnásobný nárast a uložili ho 302 krát. Dôvera v tento druh trestu sa očividne oplátila, v roku 2008 slovenskí sudcovia uložili 622 krát. Ale neujal sa do takej miery, ako v iných krajinách, napríklad „v Česku poznajú trest povinnej práce už 11 rokov. Prvý rok naň odsúdili 725 ľudí, vlani takmer 12-tisíc.“ (Šutková, Vražda, 2007)

5.1.3 Trest domáceho väzenia

Voči tomuto trestu sa väčšina súdov stavia veľmi opatrne, a tak ho mnohé neuložili ani raz. V prvom roku možnosti využívania trestu domáceho väzenia ho využilo len päť súdov a to v 11-tich prípadoch. V nasledujúcich dvoch rokoch sa táto štatistika výrazne nezlepšuje a pre jeho uloženie sa rozhodlo šesť súdov Slovenskej republiky, a to v roku 2007 v 18-tich prípadoch a v roku 2008 v 31 prípadoch. (vid'. Graf 3 na strane 26)

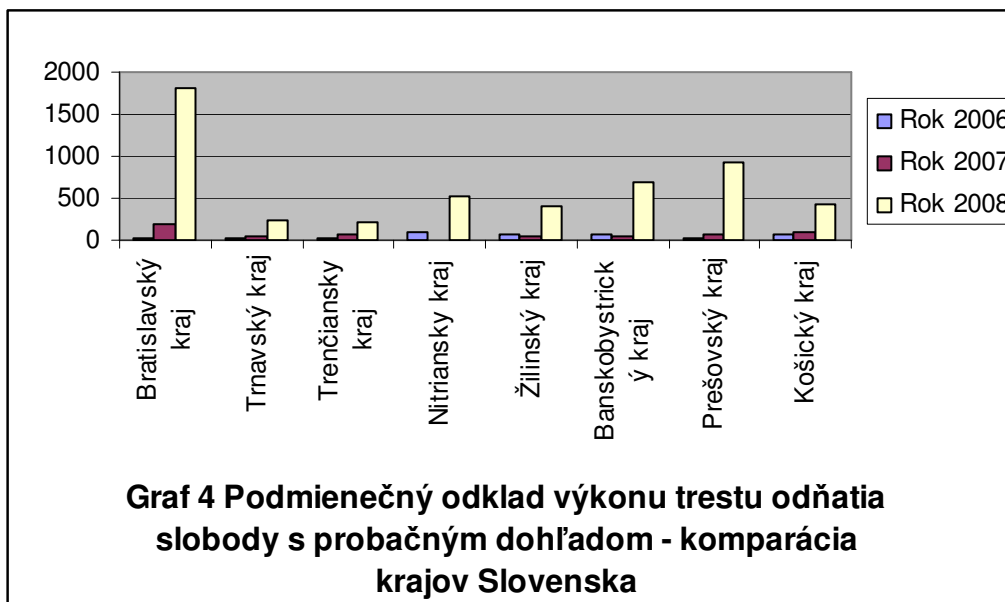

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

5.2 Komparácia miery využívania alternatívnych trestov jednotlivých krajov SR

Použitím metódy komparácie sme porovnávali vývoj ukladania alternatívnych trestov v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky.

5.2.1 Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom

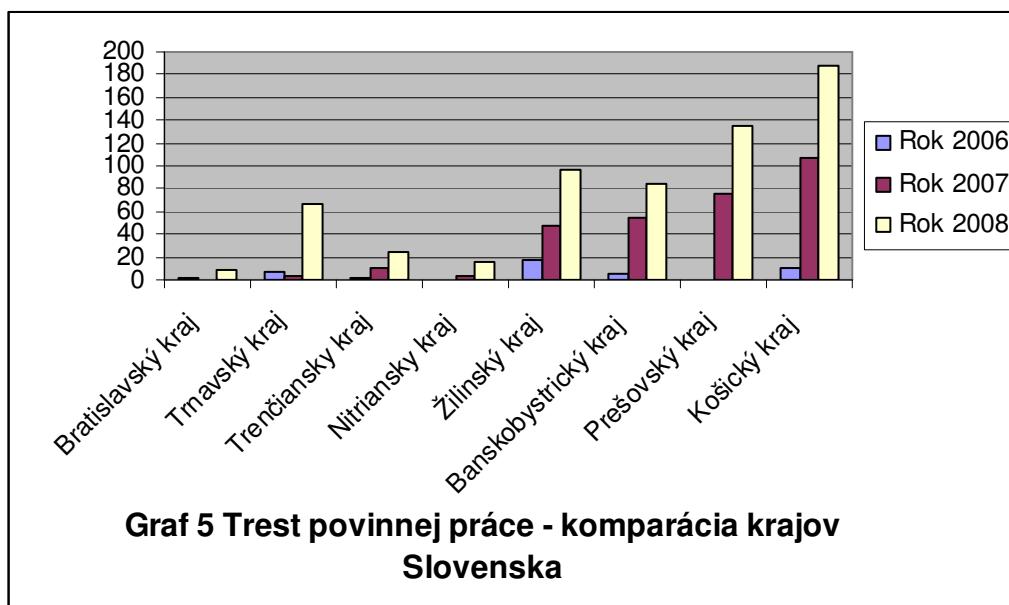

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Ako sme na grafe 1 mohli vidieť, výrazný nárast používania tohto trestu nastal v rokoch 2007 – 08. Na grafe 4 môžeme pozorovať, že najväčší nárast bol v bratislavskom kraji, ale výrazný nárast môžeme vidieť tiež v banskobystrickom kraj a prešovskom kraji. Rozdiel však môžeme pozorovať v ďalších komparáciách, kde kraj Bratislava nevykazuje v podstate žiadne výsledky užívania iných alternatívnych trestov ako je tento, na rozdiel od banskobystrického kraja, v ktorom sa hodnoty ukladania alternatívnych trestov výrazne zvyšujú pri každom z nich.

V kraji Banskej Bystrice sa o výrazný nárast počtu uložených probačných dohľadov najväčšou mierou zaslúžil Okresný súd Žiar nad Hronom a prešovskom kraji Okresný súd Prešov.

5.2.2 Trest povinnej práce

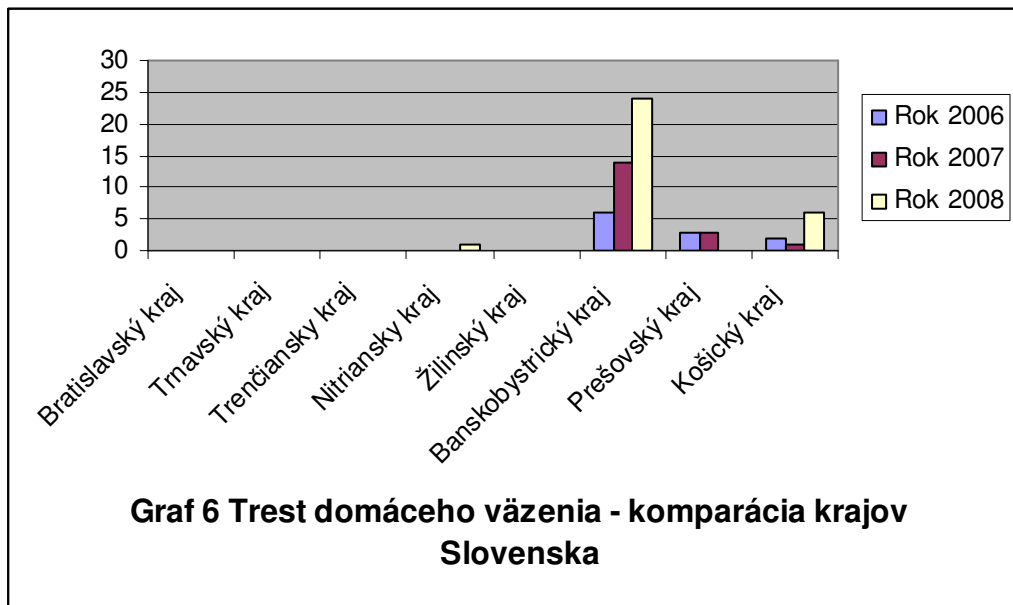
Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Na rozdiel od výrazného zvýšenia pri ukladaní podmienenečného trestu s probačným dohľadom, Bratislava (a Malacky) pri treste povinnej práce zaznamenáva najnižšie údaje (v roku 2007 ho dokonca neuložili vôbec). Hoci môžeme v tomto treste v košickom kraji pozorovať najvyššie čísla, dva okresné sudy (Okresný súd Košice II a Okresný súd Košice – okolie) možnosť jeho ukladania zatiaľ nevyužili. Paradoxne vyznieva aj relatívne vysoký

nárast ukladania trestu povinnej práce v prešovskom kraji, o ktorý sa zasluhujú len tri z ôsmich okresných súdov.

5.2.3 Trest domáceho väzenia

Ako môžeme vidieť na Grafe 6, mnohé slovenské súdy tento druh alternatívneho trestu vôbec nevyužívajú.

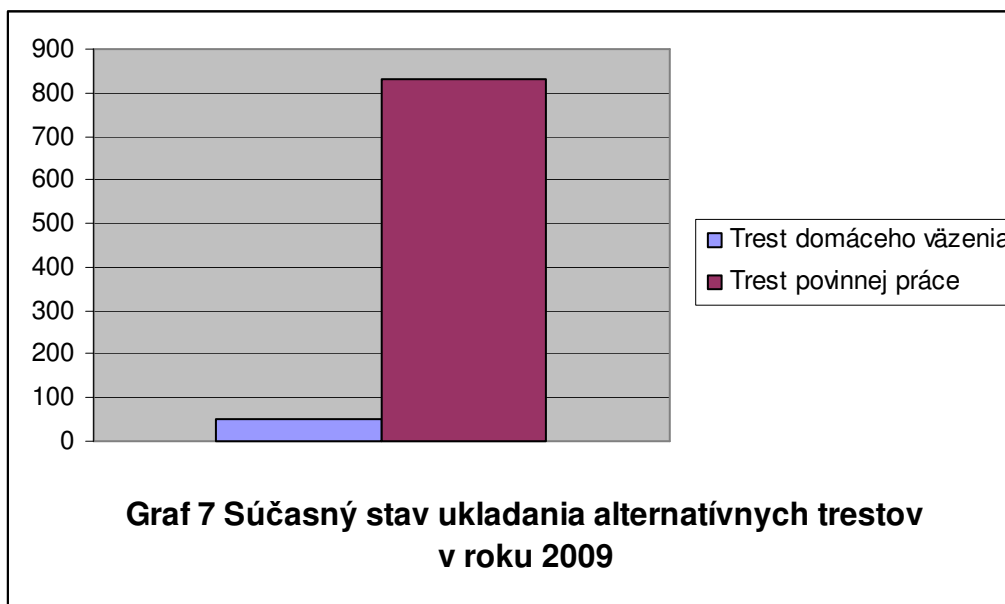

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Jediný skutočný nárast pozorujeme v banskobystrickom kraji, kde môžeme zo štatistík oddelenia probácie a mediácie MS SR výrazný vzostup vidieť na Okresnom súde Rimavskej Soboty.

Na základe grafu 6 a štatistík Ministerstva spravodlivosti SR môžeme konštatovať, že trest domáceho väzenia využíva, príp. využilo len 12 okresných súdov z celkového počtu 45.

5.3 Súčasný stav ukladania alternatívnych trestov v Slovenskej republike v roku 2009

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Pri porovnaní grafu 7 s grafmi 2 a 3 môžeme konštatovať relatívne výrazné zvýšenie využívania trestov domáceho väzenia a povinnej práce. Kým v roku 2008 bol trest povinnej práce uložený 622-krát, v roku 2009 to bolo už 830-krát.

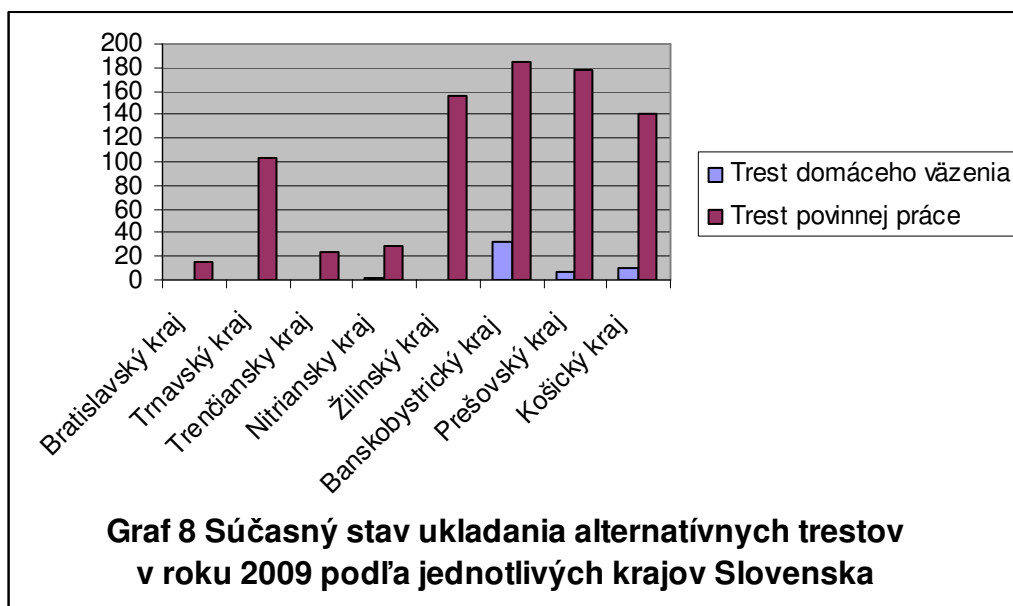
Trestu domáceho väzenia stále mnoho súdov nedôveruje, a tak ho nevyužívajú. V roku 2008 sudy uložili tento alternatívny trest 31-krát, v roku 2009 to bolo 51-krát.

Kým v rámci trestu povinnej práce sa jeho využívanie zvýšili v podstate takmer v každom kraji, trestu domáceho väzenia zostali verné rovnaké kraje ako v minulých rokoch. Pridal sa len prešovský kraj v počte sedem odsúdených na trest domáceho väzenia.

5.3.1 Súčasný stav ukladania alternatívnych trestov v roku 2009 podľa jednotlivých krajov Slovenska

Ako môžeme vidieť na grafe 8 a rovnako pri porovnaní s grafmi 4 – 6 trest domáceho väzenia v našej krajine nemá veľkú obľubu, polovica krajov Slovenska ho nevyužíva vôbec.

Na druhej strane využívanie trestu povinnej práce relatívne rýchlo stúpa. V roku 2006 ho slovenské súdy uložili len 43-krát. Predpokladáme, že sa osvedčil, pretože v nasledujúcom roku – 2007 bol uložený už 302- krát, v roku 2008 - 622-krát a v minulom roku (2009) 830-krát. V porovnaní s niektorými inými krajinami sú to zanedbateľné čísla, ale pri porovnaní vývoja ukladania alternatívnych trestov u nás na Slovensku je tento vývoj celkom rýchly.

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

6 Diskusia

Naša bakalárska práca je zameraná na alternatívne tresty a ich využitie v Slovenskej republike. Táto téma je v našej spoločnosti veľmi aktuálna, pretože alternatívne tresty sú v platnosti od 1. januára 2006. Bohužiaľ je tiež aktuálna a reálna nevedomosť laickej verejnosti o alternatívnych trestoch, o ich filozofii a mylne si ich zamieňajú s nepotrepaním páchatel'a. V našej práci sme sa snažili objasniť ich podstatu, výhody restoratívnej justície v porovnaní s retributívnou, ktorá uprednostňuje trest odňatia slobody. V práci vyzdvihujeme výhody spojené s ukladaním alternatívnych trestov, ktorými sú napríklad nižšia recidíva, odsúdený nestráca rodinné, pracovné, ani spoločenské kontakty, k náprave jeho správania nie je nútený, ale vedome a dobrovoľne sa podriaďuje uloženému trestu a snaží sa svoje konanie a správanie napravnovať sám. A samozrejme nemôžeme zabudnúť na výhodu, ktorá zasahuje každého občana Slovenskej republiky, a tú tvorí finančný aspekt alternatívnych trestov, ktoré výrazne menej zaťažujú štátny rozpočet.

Hlavným cieľom našej bakalárskej práce bolo analyzovať ukladanie alternatívnych trestov na Slovensku. Stanovili sme si tiež čiastkové ciele, pomocou ktorých sme priblížili výsledky nášho prieskumu. Sekundárnu analýzu sme vykonali na štatistických výstupoch Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a oddelenia probácie a mediácie tohto ministerstva.

Vo vzťahu k stanovenému cieľu môžeme zhodnotiť, že ukladanie alternatívnych trestov na Slovensku má stúpajúci charakter. Toto tvrdenie sme podložili grafmi 1 – 3 a grafom 7. Z ich porovnania môžeme vyvodiť tvrdenia, že slovenské sudy z týchto trestov uprednostňujú podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom a najmenej dôverujú trestu domáceho väzenia.

Trest povinnej práce má stály stúpajúci charakter. S jeho uložením začali sudy tiež relatívne opatrne z nášho pohľadu, pretože v prvom roku bol udelený len 43-krát, ale zdá sa, že sa v praxi osvedčil, lebo v roku 2007 sme zaznamenali uložených už niečo vyše 300

týchto trestov a nárast pokračoval aj v ďalších rokoch – 2008 = 622 prípadov trestu povinnej práce a v roku 2009 sme ich už mali na Slovensku 830.

Pre lepšiu orientáciu sme tieto údaje zhrnuli v tabuľke 1 na nasledujúcej strane.

Tab. 1 Ukladanie alternatívnych trestov v SR v rokoch 2006 - 2008

	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Podmienečný odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom	425	1079	5251	---
Trest povinnej práce	43	302	622	830
Trest domáceho väzenia	11	18	31	51

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Trest domáceho väzenia bol v roku 2006 využitý len v 11-tich prípadoch, a to celkovo na piatich okresných súdoch (počet okresných súdov je na Slovensku 45). Ani po troch rokoch sa využívanie tohto trestu neprejavilo do vyšších čísel, a tak bol aj v roku 2009 používaný najmenej. Podľa nášho názoru sa tu odráža hlavne fakt nedostatočnej možnosti kontroly výkonu tohto trestu. Pri kontrole ich výkonu narážame na personálne a technické obmedzenia. Tak ako ostatné alternatívne tresty, aj trest domáceho väzenia kontrolujú probační a mediační úradníci, ktorých (ako sme už spomínali v kapitole 2.1) na Slovensku funguje 75. Z tohto počtu vyplýva, že zabezpečovať dôkladnú kontrolu výkonu trestu domáceho väzenia a zároveň vykonávanie ostatných povinností ich úradu je pri pomere počtu úradníkov a ich klientov nepredstaviteľné. Predpokladáme, že tento fakt a prípadné materiálne nezabezpečenie na terénnu prácu pri výkone kontroly sú hlavnými faktormi, pre ktoré súdy nedôverujú trestu domáceho väzenia a jeho nápravným účinkom. Ako píše Šutková a Vražda (2007) v denníku SME: „chýbajú elektronické náramky, ktoré by

kontrolovali, kde odsúdení práve sú. Podľa sudcov je teda tento trest v praxi nevykonateľný, lebo probačný úradník nemôže zabezpečiť stopercentný dohľad.“

Ako sme už spomínali, v tabuľke 1 môžeme vidieť, že ukladanie ďalších dvoch trestov (trestu povinnej práce a podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom) má výraznejšiu stúpajúcu tendenciu.

Už sme sa zmienili, že čo sa týka podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom, ten je najviac využívaný v bratislavskom kraji. Nanešťastie, čo sa týka bratislavských okresných súdov, iné alternatívne tresty (myslíme tie, na ktoré sme zamerali našu bakalársku prácu) neukladajú. Trest domáceho väzenia v tomto kraji nebol udelený ani raz počas štyroch rokov, ktoré umožňujú uloženie tohto trestu. Veľmi podobná štatistika nám vychádza aj z pohľadu trestu povinnej práce. Tento trest v prvom roku súdy v Bratislave nevyužili vôbec, v roku 2007 raz a v roku 2008 deväťkrát, čo predstavuje najnižšie čísla na celom území Slovenska. Lepší stav nepredstavuje ani rok 2009, kedy ho uložili šesťkrát, čo predstavuje znova najnižší počet spomedzi všetkých krajov Slovenska.

Vysoký nárast môžeme pozorovať v prešovskom kraji pri ukladaní probačného dohľadu a trestu povinnej práce, ale trestu domáceho väzenia tu evidentne tiež príliš nedôverujú, keďže ho v rokoch 2006 – 07 uložili po trikrát a v roku 2008 vôbec. V roku 2009 ho začínajú ukladať o niečo aktívnejšie, štatistika nám udáva sedem uložených trestov domáceho väzenia v prešovskom kraji.

Ak by sme mali vyhodnotiť kraj, ktorý zaznamenal najvyššie nárasty v oblasti všetkých troch analyzovaných alternatívnych trestoch, tak by mal najvýznamnejšie štatistiky kraj Banskej Bystrice.

Všetky tieto štatistiky môžeme prehľadne vidieť v prílohách A – D.

Podľa nášho názoru zvýšené ukladanie trestu povinnej práce podporuje aj fakt, že kontrola je zabezpečovaná aj, a teda hlavne zo strany zamestnávateľa. Problémom je, že zamestnávateľov, ktorí by boli ochotní zamestnávať niekoho odsúdeného je stále nedostatok, ale tiež je problematický momentálny stav spoločnosti (čo sa zamestnávania týka) - celkový veľký dopyt po práci a málo pracovných miest, čo je ovplyvnené súčasnou

hospodárskou krízou. Práve tento dôvod podľa nás brzdí ešte výraznejšiemu využívaniu trestu povinnej práce.

V čom mi ale vidíme najväčší problém oblasti alternatívnych trestov a ich využívania (resp. nevyužívania) je ako sme už vyššie spomínali neinformovanosť laickej verejnosti o ich podstate, pretože sú zväčša vnímané ako ustúpenie od potrestania, čím vzniká názor neprevychovania páchatel'a trestného činu. Myslíme si, že rozhodnutie súdov nevyužívať alternatívne tresty je do určitej miery ovplyvnené názormi spoločnosti, ktoré sú skreslené na základe nedostatku informácií o nich. Myslíme to tak, že ak má spoločnosť negatívny názor na ne a na ich ukladanie, tak súd nebude „riskovať“ svoje dobré meno“ a tieto tresty využívať nebude.

Z vysloveného môžeme vyvodiť, že za jeden zo základných cieľov, ktoré by si mala trestná justícia vytýčiť je oboznámiť spoločnosť o alternatívnych trestoch, ako fungujú, ako splňajú nápravnú funkciu a pod. Vysvetliť v čom spočíva trest odsúdeného, vysvetliť, že na to, aby mohol byť alternatívny trest uložený je potrebná ľútosť obvineného nad svojím konaním, nad tým, čo spôsobil, jeho chcenie zmeniť seba a zmeniť problémovú situáciu, jav, ktorý svojím konaním spôsobil.

Ako negatívny jav tiež vnímame nedostatočnú medializáciu. Často môžeme v médiách sledovať významný proces, ktorý sa končí uložením vysokého počtu rokov odňatia slobody, ale takmer nikdy, resp. málokedy môžeme sledovať prípad, ktorý by sa ukončil alternatívnym trestom. To, že im nedôverujú súdy natoľko, aby sa stali bežnou súčasťou slovenského súdnictva automaticky vyvoláva nedôveru aj v ľuďoch.

Ako sme už spomínali vyššie, sudcovia alternatívnym trestom nedôverujú kvôli problémovému dohľadu nad ich výkonom. Personálne zabezpečenie je slabé a technické zabezpečenie v podstate žiadne. Podľa nášho názoru by riešením bolo zavedenie elektronického monitoringu. Aj Ministerstvo spravodlivosti uznáva, že: „Pravdepodobne najlepším a najbezpečnejším nápadom je elektronický monitoring väzňov, čiže zakladanie čipov na ruku alebo nohu. Tieto zariadenia pripomínajú hodinky, sú odolné voči vode a možno ich zložiť len za pomoci špeciálneho zariadenia. Signál vysielaný elektronickým čipom by 24 hodín monitoroval počítačový systém. Vďaka tomu polícia môže detailne kontrolovať miesto pobytu odsúdeného. Systém by sa využíval pri menej nebezpečných odsúdených (napr. drobných zlodejoch či prichytených opitých vodičoch), osobách

využívajúcich podmiennečné prepustenie alebo prepustených na kauciu. Náklady by znášal samotný odsúdený.“ (*Elektronické náramky pre väzňov...*, 2009)

Uvedomujeme si, že náklady na spustenie elektronického monitoringu by boli vysoké, pretože si to vyžaduje zabezpečiť nielen náramky pre odsúdených, ale aj počítačový systém na ich 24-hodinové monitorovanie a v neposlednom rade aj personálne obsadenie, ktoré by monitorovanie zabezpečovalo, ale aj napriek týmto prvotným finančným nevýhodám vidíme zmysel v znížení počtu odsúdených na trest odňatia slobody, čím sa v podstate v dlhodobom meradle financie vrátia, pretože ako sme už spomínali finančné zabezpečenie alternatívnych trestov je z dlhodobého hľadiska výhodnejšie, lacnejšie.

Aj napriek všetkým nedostatkom, ktoré sme práve opísali, nás teší stúpajúci trend ukladania alternatívnych trestov na miestach, resp. u osôb, u ktorých je možné ich nariadiť, a u ktorých je reálna šanca nápravy a prevýchovy ich použitím. Veríme, že tento vývoj bude pokračovať aj naďalej, a že bude podporovaný ako súdmi, tak aj laickou verejnosťou.

Odporúčania pre prax

Z preštudovanej literatúry a z miery ukladania alternatívnych trestov sme si vyvodili závery, že je potrebná aj iná zmena ako len zmena trestného zákona. Na základe spomínaného sme si mi sformulovali tieto odporúčania pre prax:

- Zvýšenie informovanosti spoločnosti o filozofii, význame a výhodách alternatívnych trestov prostredníctvom médií. Vysielať programy, v ktorých by odborníci primeraným spôsobom laickej verejnosti objasnili, že využitím alternatívneho trestu sa neupúšťa od potrestania, ale že sa dáva šanca človeku, ktorý svoj čin úprimne oľutoval, nie je pre spoločnosť nebezpečný a na jeho nápravu je dostačujúci iný trest ako trest odňatia slobody.
- Viac propagovať, medializovať konania pred súdom, ktoré sú ukončené uložením alternatívneho trestu, aby si široká spoločnosť zvykla na odsudzovanie páchatel'ov trestných činov k alternatívnym trestom, aby pochopila, že odsúdenie k takémuto trestu nie je čudné, ale v zahraničí, v štátoch, kde sa využívajú dlhšiu dobu je to bežná prax, a tak tomu časom nemusí byť inak ani u nás.

- Publikovať nielen v odborných časopisoch, zborníkoch a literatúre články o alternatívnych trestoch, ale aj v bežnej tlači dostupnej laickej verejnosti. A tiež publikovať a dávať do pozornosti súdne konania končiace udelením niektorého z týchto trestov.
- Organizovať odborné prednášky a besedy pre verejnosť s odborníkmi a odborníčkami na tému využívania alternatívnych trestov.
- Umožniť odborníkom zvyšovanie vedomostí o ukladaní alternatívnych trestov, ale aj o názoroch verejnosti na ne.
- Zvýšiť počet probačných a mediačných úradníkov a zlepšiť ich technické zabezpečenie.
- Vytvorenie viacerých škôl so zameraním na štúdium odboru probačných a mediačných úradníkov.
- Zaviesť elektronický monitoring kontrolujúci výkon trestov, zabezpečiť počítačový systém kontrolovania odsúdených a samozrejme personálne zabezpečenie obsluhujúce monitorovanie.
- Podporovať zamestnávateľov k zamestnávaniu odsúdených na trest povinnej práce a odmeňovať ich, motivovať ich rôznymi výhodami.

ZÁVER

Na základe preštudovanej literatúry sme si v bakalárskej práci stanovili jeden hlavný cieľ, ktorý korešpondoval s celkovým zameraním práce, a čiastkové ciele, pomocou ktorých sme vyvodzovali odpovede na cieľ hlavný. Pomocou druhej analýzy a komparácie sme zistili, že hoci má ukladanie alternatívnych trestov na Slovensku stúpajúcu tendenciu, ani zďaleka nedosahuje výsledky iných krajín, resp. výsledky, ktoré by sme mohli zaznamenávať. V šiestej kapitole Diskusia sme vyslovili názor, že nízky počet využívania alternatívnych trestov súvisí s nedostatkom personálneho a technického zabezpečenia na strane odborníkov a na strane laikov nedôverou voči týmto druhom trestov, ktorá je podľa nášho názoru spôsobená hlavne nedostatkom relevantných informácií o filozofii, význame a výhodách alternatívnych trestov.

Na začiatku bakalárskej práce sme vysvetlili restoratívnu justíciu a objasnili sme, aké sú jej výhody (v porovnaní s retributívnou justíciou). Venovali sme sa charakteristike alternatívnych trestov, ich výhodám, ich druhom a pokúsili sme sa priniesť všetky základné informácie na pochopenie podstaty a významu týchto trestov.

Našu prácu sme zamerali na tri alternatívne tresty, ktoré vstúpili do platnosti 1. januára 2006, takže má táto práca veľmi aktuálny charakter. Tresty, o ktoré sme sa zaujímali boli – trest povinnej práce, trest domáceho väzenia a podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom. Analýzou štatistických dát Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a dát oddelenia probácie a mediácie rovnakého ministerstva sme zistili, že najväčšiu dôveru z nami pozorovaných alternatívnych trestov zaznamenal podmienený odklad s probačným dohľadom, a naopak alternatívny trest, ktorý radšej takmer všetky súdy obchádzajú je trest domáceho väzenia. Tieto naše zistenia sme v práci zobrazovali pomocou grafov na ľahšiu orientáciu a prehľadnosť.

Z analyzovaných dát sme tiež zistili, že najväčší pozorovateľný nárast využívania alternatívnych trestov je v bratislavskom kraji. Bohužiaľ tento nárast je pozorovateľný len pri treste podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom, ostatné dva nami pozorované alternatívne tresty tu nie sú využívané vôbec alebo len v minimálnej miere. Preto sme vyvodili ďalšie tvrdenie, podľa ktorého v ukladaní alternatívnych trestov „zvítázil“ kraj Banská Bystrica, pretože zaznamenal najvyšší nárast používania všetkých troch alternatívnych trestov v porovnaní s ostatnými kraji Slovenska.

Na záver by sme chceli dodať, že ťažkosti, ktoré sme mali pri vypracovávaní bakalárskej práce bolo, že Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky svoje štatistiky vytvára a dopĺňa v čase od začiatku marca do približne konca júna, tým nám vznikol problém pri analýze súčasného stavu ukladania týchto trestov, pretože oficiálne štatistické dáta z roku 2009 neboli k dispozícii počas spracovávania bakalárskej práce. Neskôr sa nám podarilo zistiť aktuálne využívanie dvoch z troch nami prezentovaných alternatívnych trestov. Tým sa stalo, že v práci nemáme zahrnutú analýzu dát z roku 2009 pre trest „podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom“. Avšak najväčšie problémy sme mali na začiatku ešte predtým, ako sme začali bakalársku prácu vypracovávať. Naším problémom boli (spočiatku) hlavne naše vlastné nevedomosti o oblasti alternatívnych trestov, pretože tak ako väčšinová časť laickej populácie, ani mi sme nemali ujasnené, čo to alternatíva ku trestu odňatia slobody znamená. Veríme, že naštudovaním odbornej literatúry sa nám podarilo danej problematike porozumieť do takej miery, že sme ju dokázali zrozumiteľne objasniť v našej bakalárskej práci, a že sme si dokázali sformulovať výhody, ale aj nedostatky ukladania alternatívnych trestov.

Zoznam bibliografických odkazov

Alternatives to prison. [online]. 2002, [cit. 2010-03-27]. Dostupné na internete: <http://www.rethinking.org.uk/informed/pdf/alternatives_to_prison.pdf>.

BALÁŽ, P. 2004. K alternatívnym trestom a opatreniam. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461, 2004, roč. 56, č. 4, s. 401 – 406

BALÁŽ, P. 2006. *Základy trestného práva*. Bratislava: EUROUNION, 2006. 261 s. ISBN 80-88984-90-4

ČEČOT, V. 2000. Alternatívne tresty – jeden z moderných prostriedkov trestnej politiky demokratického štátu. In *Justičná revue*. ISSN 1335-6461, 2000, roč. 52, č. 12, s. 1280 – 1285.

Domáce vězení. [online]. 2010, [cit. 2010-03-06]. Dostupné na internete: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>.

Elektronické náramky pre väzňov môžu byť realitou. [online]. 2009, [cit. 2010-03-27]. Dostupné na internete: <<http://www.itapa.sk/index.php?ID=6547>>.

FERJENČÍK, A. 2000. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Jak zkoumat lidskou duši*. Praha: Portál, 2000. 256 s. ISBN 80-7178-367-6.

HERETIK, A. 2004. *Forenzná psychológia pre psychologov, právnikov, lekárov a iné pomáhajúce profesie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2004. 376 s. ISBN 80-10-00341-7

JANIGOVÁ, E. 2008. Vplyv zavedenia alternatívnych trestov na zmenu názorov v spoločnosti. In *Dni sociálnej práce. Sociálna sféra Slovenskej republiky a sociálna práca (Európa, právo a prax). Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou 12. – 13. novembra 2008*. Nitra: UKF, 2008. ISBN 978-80-8094-454-4, s. 138 – 145.

JANIGOVÁ, E. – ŠPÁNIKOVÁ, M. 2008. Podstata a aplikácia alternatívnych trestov na Slovensku. In *Stratégie vo vzťahu k marginalizovaným skupinám. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 16. 5. 2008 v Košiciach*. Košice: Košický samosprávny kraj a Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-969932-1-5, s. 33 – 38.

KARABEC, Z. 2003. Koncept restoratívnej justice. In *Restoratívnej justice. Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. ISBN 80-7338-021-8, s. 5 – 20.

LÁŠTICOVÁ, L. – VAJZEROVÁ, J. 2007. Alternatívne tresty a ich podstata. In *Alternatívne tresty v praxi. Zborník zo seminára*. Dolný Kubín: Konzultačné a informačné centrum EDUKOS, 2007. ISBN 978-80-969885-0-1, s. 9 – 22.

LUBELCOVÁ, G. 2005. Alternatívne tresty v kontexte stratégií spoločenskej regulácie kriminality. In *Sociológia*. ISSN 0049-1225, 2005, roč. 37, č. 1, s. 33 – 58.

LULEI, M. 2006. Probácia, sociálna práca a klienti v restoratívnej justícii. In *Proměny klienta služeb sociální práce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-716-1, s. 290 – 296.

LONGAUER, V. – SELICKÁ, D. – VANKOVÁ, K. 2006. *Vybrané kapitoly zo sociálno-právnej ochrany*. Nitra: UKF, 2006. 103 s. ISBN 80-8050-966-2.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. *Štatistika*. [online]. 2010, [cit. 2010-03-07]. Dostupné na internete: <<http://justice.gov.sk/wfn.aspx?pg=r3&htm=r3&htm=r3/statr.htm>>.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. *Trestné právo. Probácia a mediácia*. [online]. 2010, [cit. 2010-03-07]. Dostupné na internete: <<http://justice.gov.sk/wfn.aspx?pg=1629>>.

Ministry of Justice. Probation statistics quarterly brief January to March 2009 England and Wales. [online]. 2009, [cit. 2010-03-27]. Dostupné na internete: <<http://www.justice.gov.uk/publications/docs/quarterly-probation-brief-q-1-2009.pdf>>.

Náramky pro domácí vězvě budou zavedeny příští rok. [online]. 2010, [cit. 2010-03-28]. Dostupné na internete: <<http://www.pmscr.cz/aktuality/naramky-pro-domaci-vezne-budou-zavedeny-pristi-rok>>.

O mediácii. [online]. 2010, [cit. 2010-03-17]. Dostupné na internete: <<http://www.komoramediatorov.sk/mediacia.html>>.

ROBERTS, A. R. – SPRINGER, D. W. 2007. *Social work in Juvenile and Criminal Justice Settings*. 3rd. ed. Illinois: Charles C Thomas, Publisher, LTD, 2007. ISBN 0-398-07676-6.

SAWYER, W. D. 2007. *Probation and Post-Prison Supervision. Strategies For Success*. Baltimore: Publish America, 2007. 77 p. ISBN 1-4241-6488-5.

SOTOLÁŘ, A. a kol. 2000. Nizozemský model uplatnění alternativních trestů a mediace v trestních věcech a další perspektivy rozvoje mediační a probační služby v České republice. In *Právní praxe*. ISSN 1210-0900, 2000, roč. 48, č. 4, s. 251 – 278.

Súd zakázal výtržníkovi vychádzať na ulicu. [online]. 2006, [cit. 2010-03-28]. Dostupné na internete: <http://spravy.pravda.sk/sud-zakazal-vytrznikovi-vychadzat-na-ulicu-fzg-sk_ckronika.asp?c=A060609_094847_sk_ckronika_p04>.

ŠUTKOVÁ, V. – VRAŽDA, D. 2007. Iné tresty sa zatiaľ neujali. In *denník SME*. [online]. 2007, [cit. 2010-03-27]. Dostupné na internete: <<http://www.sme.sk/c/3295384/ine-tresty-sa-zatial-neujali.html>>.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok